

פרשת קדושים – לא תקם ולא תטר

יחידת הפסוקים: ויקרא י"ט, י"ח
רעיון מרכזי: לרדוף אחר האהבה והאחוזה
פסוק מרכזי: "לא תקם ולא תטר את בני עמך"

פתיחה:

- נביא לכיתה דומינו ניתן לילדים לעזור לנו לסדר את הקוביות בשורה על גבי שולחן שנקצה לכך.
- נפיל את האבן הראשונה ומיד כל האבנים יפלו בעקבותיה.
- נסדר שוב את האבנים אבל הפעם נספר לתלמידים שמשחק הדומינו שלנו היום סיפור על יחסים בין אנשים. בכל פעם שנניח אבן נספר את 'סיפורה' של כל אבן. בכל פעם שמתווספת שורה לעלילה מניחים אבן נוספת.

ברוך [עכשיו שמים אבן ראשונה] מיהר לעבודה בבקר אלא שכשיצא מהבית ראה **שמוטי השכן** [אבן שניה וכו'] השאיר את פח האשפה מול השער שלו אז **ברוך התעצבן** וחסם לו את החניה

מוטי שכבר היה בדרך לאוטובוס כל כך כעס שהוא **שכח להתקשר לעבודה** להודיע שגם הוא מאחר

אליהו, הבוס של מוטי, שחיקה לו לפגישה עם מיכל ואלי מחברת 'יונג'י כעס: ככה מוטי מאחר בלי להודיע? **אני מעיף אותו מהפרויקט**.

בפגישה **אליהו דיבר** עם מיכל ואלי בזעף.

מיכל ואלי לא אהבו את הצורה שאליהו מדבר ואמרו לעצמם: **ככה? חכה חכה**, כשתגיע לפגישה אצלנו **לא תקבל אפילו קפה!**

בינתיים, **מוטי נכנס למשרד**, הוא שמע שאליהו החליט שהוא לא ישתתף בפרויקט עם יונג'י.

מוטי שדווקא אתמול חשב להציע לאליהו רעיון מעולה לפרוייקט חדש אמר: **אני אציע את הפרוייקט דווקא למישהו אחר**, לא לאליהו.

מוטי יצא להפסקה, **התקשר לאורן** מהרחוב ואמר לו שברוך חוסם חניות ברחוב.

אורן **פרסם הודעה בווטסאפ** של השכונה: אנחנו מבקשים לא לחסום חניות ברחוב.

שכנה אחרת **שאלה: מה קרה?**

ברוך **שלח הודעה לאורן**: מה, אתה מלשין עלי בווטסאפ של השכונה? **אני מיד מלשין עליך** שאתה זורק אוכל ומביא לשכונה מלא חתולים..

עכשיו נדבר עם התלמידים על הסיפור-דומינו שלנו, מה הם חושבים על זה?
איזו תכונה מלווה את הסיפור הזה?
עכשיו ננסה לשנות את 'אפקט הדומינו' אבל לצורך זה צריך לקבל קצת עזרה מהתורה.

המצווה:

לא תקם ולא תטר אֶת בְּנֵי עַמְּךָ
וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ
אָנִי ה'.

כמה מצוות יש בפסוק? האם הן מצוות עשה או לא תעשה?

לא תקם ולא תטר אֶת בְּנֵי עַמְּךָ
וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ
אָנִי ה'.

ישנן שתי מצוות לא תעשה ומצוות עשה אחת.

מה הפירוש של מצוות לא תעשה?

לא תקם זה כמו 'לא תנקם'. מישהו עשה לי משהו רע אני מחזיר לו משהו רע.
'לא תטר' זה לשמור טינה בלב למי שעשה לי משהו רע, למרות שאני מחזיר לו רע בפועל.

נמשיך להסביר על פי הדוגמאות שמביא רש"י:

מה היא נקימה?

ביום ראשון מבקש ראובן משמעון: השאל לי מגל לקצור חיטים
שמעון מסרב.
למחרת, מבקש שמעון מראובן: השאל לי בבקשה גרזן לחטוב עצים.
ראובן משיב: לא ולא! אתמול לא השאלת לי לכן היום **איני משאיל לך!**

מה היא נטירה? [אותו מקרה רק הסוף שונה]

ביום ראשון מבקש ראובן משמעון: השאל לי מגל לקצור חיטים
שמעון מסרב.
למחרת, מבקש שמעון מראובן: השאל לי בבקשה גרזן לחטוב עצים.
ראובן משיב: **בסדר, אשאיל לך. אני לא כמוך**, שהרי אתה לא השאלת לי!

מה הבעיה במקרה השני? הבעיה היא שאמנם ראובן מסכים להשאיל, אבל הוא נוטר איבה,
משמר את הטינה לשמעון ומטיח בו דברי ריב וכעס.

'נתרגל' מקרה נוסף כדי לוודא שהתלמידים הבינו:

רותי ועליזה חברות טובות, תמיד הן התחלקו בהכל ועזרו אחת לשנייה – פשוט תענוג. יום אחד לרותי קנו חבילת טושים חדשים, ממש שווים. בדיוק באותו יום עליזה שכחה את הקלמר בבית... עליזה ביקשה מרותי להשתמש בטושים, אבל רותי היססה... היא רק קיבלה את הטושים וכמעט לא הספיקה ליהנות מהם בעצמה! עליזה הפצירה, רותי התלבטה... ולבסוף סירבה!! עליזה נעלבה.

כמה ימים לאחר מכן רותי שכחה את האוכל בבית. היה ברור לה שרותי תעניק לה שלה, כמו תמיד. היא אפילו לא ראתה צורך לבקש, אלא פשוט אמרה: 'עליזה, האוכל שלי נשאר בבית'. אך עליזה כאילו לא הבינה את הרמז. "עליזה, יש מצב לקבל מעט מהכריך שלך? אני רעבה ושכחתי אוכל!" עליזה זכרה היטב את הרגשתה כשרותי סירבה לה בטושים החדשים...

מה תעשה עליזה?

ישנן שלוש אפשרויות עיקריות, התלמידים ישלימו איזה היגד נכון לכל אפשרות.

- עליזה אומרת לרותי: כמו שאת לא נתת לי – אני לא אתן לך! איסור לא תקם
- עליזה אומרת לרותי: את לא נתת לי, אך אני לא אהיה כמוך, ואתן לך. איסור לא תטר
- עליזה נותנת לרותי וכלל איננה מזכירה מה שאירע ביניהן בעבר. מצוה גדולה

הרחבה

• נדבר על המצווה הזו בתורה, שהיא אחת הקשות מכל המצוות. נשמע את התלמידים: מדוע קשה להימנע מנקימה ונטירה?

- אם מישהו עשה לי משהו רע, למה שאתנהג אליו אחרת?
- אני רוצה שהוא ידע וירגיש שהוא לא היה בסדר!
- אם לא נחזיר לו כמו שהוא עשה לנו, או לפחות ניתן לו להרגיש רע בעקבות זה, נצא "פראיירים".
- אם הוא לא ילמד לקח, אולי הוא ימשיך בהתנהגויות כאלה.

למרות הקושי, התורה מחנכת ומצווה אותנו להימנע מנקימה ונטירה. עכשיו נחזור למשחק הדומינו שלנו.

ניקח את אחת הדמויות: ברוך, מוטי, אליהו, מיכל, אילן. נניח שהם מאמצים את מצוות התורה ונוהגים לפיה, כיצד זה ישנה את כל הסיפור?

איזו 'אבן דומינו' יכולה לקטוע את שרשרת הכעס והאיבה?

כמעט כל אחת!

אמנם המצווה היא קשה מאד, וקשה לשנות את נטיית הלב, אבל באמת אם זוכרים שהתורה מתייחסת ליהודים כמו אל אחים, אז גם כשאחים נוהגים שלא כשורה, במקום להמשיך ולגלגל אחד אל מול השני את הריב והכעס, אפשר 'לחתוך' את זה ולהפוך את כל הדומינו לחיובי.

נבקש מהתלמידים ממש להפוך את הסיפור ולראות כיצד מחילה ופיוס יכולים להשפיע ולשנות לגמרי את היחסים בחברה.

אמנם, אם יש אדם שעושה לי רע, ואני גומל לו טוב והוא חוזר ועושה לי רע, שוב ושוב, אני לא צריך לקבל את זה. מותר לי לרצות ולפעול כדי שיתייחסו אלי בכבוד ובטוב. אם העובדה שגמלתי טוב למישהו רק מדרבנת אותו לעשות לי רע לא צריך לעשות את זה, אבל ברוב המקרים כאשר אדם מתפייס, מוחל, ונוהג באחוה זה משנה גם אותו וגם את הזולת! מצוה באמת חשובה ומיוחדת.

- נוכל להמשיל את עם ישראל כולו לאדם שאיבריו רבים, רגל ימין רוצה ללכת, רגל שמאל רוצה לעצור. יד ימין לוקחת משהו, יד שמאל מחזירה... המשל הזה הוא של חז"ל, והוא בא לבטא שכולנו חלק מגוף אחד שלם, וכמו שיש תיאום בין האיברים וכולם פועלים למען אותה מטרה, לקיים את הגוף – כך עם ישראל הוא גוף אחד וכולם פועלים למען אותה מטרה, לעשות טוב. אם יש ריב כולם מפסידים ממנו... אם יש נקימה או נטירה – זה עושה רע גם לחבר, אך גם לי, הרי הוא ואני חלק מאותו גוף!

- נראה כמה מידות אפשר ללמוד מתוך איסור נקימה ונטירה. נשמע את הרעיונות של התלמידים, לדוגמה:

- עין טובה
- טוב לב
- ותרנות
- רגישות
- אכפתיות
- חמלה

סיכום:

- נכין תעודת זהות על שתי המצוות שלמדנו בשיעור זה
- אפשר לצפות בחלקים מסרטון של ערוץ מאיר על "לא תיקום ולא תיטור". אפשר להתחיל מ 0:48 ('טוב, בקיצור...') עד 1:44 ('..תחשבו על זה').

<https://www.youtube.com/watch?v=tz4F7hpAMyU>

ולאחר מכן בסרטון ההמשך מ 1:08 ('שלום ילדים..') עד דקה 3:47 (לסלוח לחבר).

<https://www.youtube.com/watch?v=aML4jxeL5xM>